ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 14ης Μαΐου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Περιβάλλον – Απόβλητα – Οδηγία 1999/31/ΕΚ – Υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής – Περίοδος μέριμνας για τον χώρο υγειονομικής ταφής μετά την παύση λειτουργίας – Παράταση – Κόστος της υγειονομικής ταφής των αποβλήτων – Αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει" – Διαχρονική εφαρμογή της οδηγίας»

Στην υπόθεση C-15/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Corte suprema di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Ιταλία) με απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Ιανουαρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

A.m.a. – Azienda Municipale Ambiente SpA

κατά

Consorzio Laziale Rifiuti – Co.La.Ri.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, P. G. Xuereb και T. von Danwitz, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Νοεμβρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η A.m.a. – Azienda Municipale Ambiente SpA, εκπροσωπούμενη από τους L. Opilio, G. Pellegrino και P. Cavasola, avvocati,

– η Consorzio Laziale Rifiuti – Co.La.Ri., εκπροσωπούμενη από τον F. Tedeschini, avvocato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Gattinara και F. Thiran,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιανουαρίου 2020,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 10 και 14 της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (ΕΕ 1999, L 182, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της A.m.a. – Azienda Municipale Ambiente SpA (στο εξής: A.M.A.), φορέα που είναι υπεύθυνος για την αποκομιδή και την υγειονομική ταφή στερεών αστικών αποβλήτων για τον Δήμο της Ρώμης (Ιταλία), και της Consorzio Laziale Rifiuti (στο εξής: Co.La.Ri.), φορέα εκμετάλλευσης του χώρου υγειονομικής ταφής της Malagrotta (περιφέρεια Λατίου, Ιταλία), με αντικείμενο την αύξηση της οικονομικής επιβάρυνσης που συνεπάγεται η υποχρέωση της Co.La.Ri. να διασφαλίζει τη συντήρηση του εν λόγω χώρου υγειονομικής ταφής (στο εξής: ΧΥΤΑ) για περίοδο τουλάχιστον 30 τριάντα ετών, αντί της αρχικής πρόβλεψης για 10 έτη, μετά την παύση λειτουργίας του.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 25 και 29 της οδηγίας 1999/31 αναφέρουν τα εξής:

«(25) [εκτιμώντας] ότι οι χώροι υγειονομικής ταφής που έχουν παύσει να λειτουργούν πριν από την ημερομηνία ενσωμάτωσης της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο δεν εμπίπτουν στις διατάξεις της περί διαδικασίας παύσεως λειτουργία·

[…]

(29) ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται ότι η τιμή που χρεώνεται για τη διάθεση αποβλήτων με τη μέθοδο της υγειονομικής ταφής καλύπτει όλες τις δαπάνες οργάνωσης και λειτουργίας της εγκατάστασης, συμπεριλαμβανομένης κατά το δυνατόν της χρηματοοικονομικής ή άλλης ισοδύναμης εγγύησης την οποία πρέπει να παρέχει ο φορέας εκμετάλλευσης, και του εκτιμώμενου κόστους παύσης λειτουργίας και της απαιτούμενης μετέπειτα διαχείρισης».

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικός στόχος», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86)], και ιδίως των άρθρων 3 και 4, στόχος της παρούσας οδηγίας είναι, μέσω αυστηρών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων για τα απόβλητα και τους χώρους υγειονομικής ταφής, ο καθορισμός μέτρων, διαδικασιών και κατευθύνσεων για την κατά το δυνατόν πρόληψη ή μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ειδικότερα δε της ρύπανσης των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων, του εδάφους και της ατμόσφαιρας και των επιπτώσεων σε όλο το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς και οποιουδήποτε κινδύνου προκύπτει για την υγεία του ανθρώπου από την υγειονομική ταφή των αποβλήτων καθ' όλο τον κύκλο ζωής του χώρου υγειονομικής ταφής.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[…]

ζ) “χώρος υγειονομικής ταφής”: κάθε χώρος διάθεσης αποβλήτων για την απόθεση των αποβλήτων επί ή εντός του εδάφους ή υπογείως […]

[…]

λ) “φορέας εκμετάλλευσης”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που φέρει την ευθύνη για το χώρο ταφής σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται ο τελευταίος· το πρόσωπο αυτό μπορεί να είναι διαφορετικό μεταξύ των φάσεων προετοιμασίας του χώρου και μέριμνας έπειτα από την παύση λειτουργίας του·

[…]

ν) “κάτοχος”: παραγωγός των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο στην κατοχή του οποίου ευρίσκονται τα απόβλητα·

[…]».

6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 1999/31, τα κράτη μέλη την εφαρμόζουν για κάθε ΧΥΤΑ, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο στ′, της εν λόγω οδηγίας.

7 Το άρθρο 10 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δαπάνες ταφής», ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι όλες οι δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας ενός χώρου υγειονομικής ταφής αποβλήτων, στις οποίες περιλαμβάνεται, στο μέτρο του δυνατού, το κόστος της χρηματοοικονομικής ή ισοδύναμης εγγύησης που αναφέρεται στο άρθρο 8 στοιχείο α) σημείο iv), καθώς και το κατ εκτίμηση κόστος της παύσης λειτουργίας του χώρου και της μετέπειτα φροντίδας για το χώρο αυτό για χρονική περίοδο τουλάχιστον τριάντα ετών, καλύπτονται από την τιμή που χρεώνει ο φορέας εκμετάλλευσης για τη διάθεση οποιουδήποτε τύπου αποβλήτων στον εν λόγω χώρο. Με την επιφύλαξη των απαιτήσεων της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1990, σχετικά με την ελεύθερη πληροφόρηση για θέματα περιβάλλοντος [(ΕΕ 1990, L 158, σ. 56)], τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη διαφάνεια κατά τη συλλογή και χρήση όλων των αναγκαίων πληροφοριών σχετικά με το κόστος.»

8 Το άρθρο 13 της οδηγίας 1999/31, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασία παύσης της λειτουργίας και μετέπειτα φροντίδας», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα, σύμφωνα με την άδεια, εφόσον χρειαστεί ώστε:

[…]

γ) μετά την οριστική παύση λειτουργίας του χώρου ταφής, ο φορέας εκμετάλλευσής του είναι υπεύθυνος για τη συντήρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχό του κατά τη φάση της μετέπειτα μέριμνας καθόσον χρόνο μπορεί να ζητήσει η αρμόδια αρχή, λαμβάνοντας υπόψη το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο χώρος μπορεί να ενέχει κινδύνους.

Ο φορέας εκμετάλλευσης γνωστοποιεί στην αρμόδια αρχή τις τυχόν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον που διαπιστώνονται κατά τον έλεγχο και συμμορφώνεται με την απόφασή της για το είδος και το χρονοδιάγραμμα των ληπτέων επανορθωτικών μέτρων·

δ) εφόσον η αρμόδια αρχή θεωρεί ότι ο χώρος ταφής ενδέχεται να ενέχει κινδύνους για το περιβάλλον (με την επιφύλαξη τυχόν κοινοτικής ή εθνικής νομοθεσίας σε ό,τι αφορά την ευθύνη του κατόχου των αποβλήτων), ο φορέας εκμετάλλευσής του είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση και την ανάλυση των αερίων και των στραγγισμάτων του καθώς και των υπογείων υδάτων στα πέριξ του χώρου σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ.»

9 Το άρθρο 14 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίζουν ότι η συνέχιση της λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής για τους οποίους έχει χορηγηθεί άδεια ή οι οποίοι λειτουργούν ήδη κατά το χρόνο ενσωμάτωσης της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο επιτρέπεται μόνον εφόσον ληφθούν τα παρακάτω μέτρα το ταχύτερο δυνατόν και το αργότερο εντός οκτώ ετών μετά την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1:

α) εντός ενός έτους μετά την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1, ο φορέας εκμετάλλευσης χώρου ταφής καταρτίζει και υποβάλλει προς έγκριση στην αρμόδια αρχή σχέδιο διευθέτησης του χώρου, το οποίο περιλαμβάνει τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 8 καθώς και όλα τα επανορθωτικά μέτρα τα οποία κρίνει ότι θα απαιτηθούν προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις απαιτήσεις του παραρτήματος Ι παράγραφος 4 της παρούσας οδηγίας, εξαιρουμένων των απαιτήσεων του παραρτήματος Ι σημείο 1·

β) μετά την υποβολή του σχεδίου διευθέτησης, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν οριστική απόφαση σχετικά με τη συνέχιση της λειτουργίας βάσει του εν λόγω σχεδίου και της παρούσας οδηγίας. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την παύση της λειτουργίας το συντομότερο δυνατόν, βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) και του άρθρου 13, των χώρων ταφής που δεν έχουν λάβει, σύμφωνα με το άρθρο 8, άδεια συνέχισης της λειτουργίας·

γ) βάσει του εγκεκριμένου σχεδίου διευθέτησης του χώρου, οι αρμόδιες αρχές χορηγούν άδεια για την εκτέλεση των αναγκαίων έργων και καθορίζουν μεταβατική περίοδο για την ολοκλήρωση του σχεδίου. Όλοι ανεξαιρέτως οι υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής αποβλήτων τηρούν τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, εξαιρουμένων των απαιτήσεων του παραρτήματος Ι σημείο 1, εντός οκτώ ετών μετά την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1·

[…]».

10 Το άρθρο 18 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες διατάξεις για να συμμορφωθούν με αυτήν το αργότερο δύο έτη μετά την έναρξη ισχύος της και πληροφορούν αμέσως σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σύμφωνα με το άρθρο 19, η εν λόγω οδηγία ετέθη σε ισχύ στις 16 Ιουλίου 1999.

Το ιταλικό δίκαιο

11 Η οδηγία 1999/31 μεταφέρθηκε στην ιταλική έννομη τάξη με το decreto legislativo n. 36 – Attuazione della direttiva 1999/31/CE relativa alle discariche di rifiuti (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 36 σχετικά με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 1999/31/ΕΚ περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων), της 13ης Ιανουαρίου 2003 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 59, της 12ης Μαρτίου 2003). Τα άρθρα 15 και 17 του διατάγματος αυτού, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 36/2003), μεταφέρουν στην εθνική έννομη τάξη, αντιστοίχως, τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας 1999/31.

12 Το άρθρο 15 του νομοθετικού διατάγματος 36/2003 ορίζει τα εξής:

«Η τιμή για την απόθεση σε χώρο υγειονομικής ταφής πρέπει να καλύπτει τις δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας της εγκατάστασης, το κόστος της χρηματοοικονομικής εγγύησης και το κατ' εκτίμηση κόστος της παύσης λειτουργίας καθώς και το κόστος της μετέπειτα μέριμνας για χρονική περίοδο που αντιστοιχεί στην οριζόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο i.»

13 Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 10 του διατάγματος αυτού καταργήθηκε με το decreto legislativo n. 59 – Attuazione integrale della direttiva 96/61/CE relativa alla prevenzione e riduzione integrate dell'inquinamento (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 59 σχετικά με τη συνολική εφαρμογή της οδηγίας 96/61/ΕΚ σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης), της 18ης Φεβρουαρίου 2005 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 93, της 22ας Απριλίου 2005).

14 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 36/2003 ορίζει τα εξής:

«Στους χώρους υγειονομικής ταφής για τους οποίους χορηγήθηκε άδεια πριν από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του παρόντος διατάγματος μπορούν να συνεχίσουν να αποτίθενται, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, τα απόβλητα που προβλέπει η χορηγηθείσα άδεια […]».

15 Το άρθρο 17, παράγραφος 3, του νομοθετικού διατάγματος αυτού τάσσει προθεσμία για την προσαρμογή των υφιστάμενων ΧΥΤΑ στις νέες απαιτήσεις ως ακολούθως:

«Εντός έξι μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος διατάγματος, ο κάτοχος της άδειας της παραγράφου 1 ή, κατ' εντολή του, ο φορέας εκμετάλλευσης του χώρου υγειονομικής ταφής υποβάλλει στην αρμόδια αρχή σχέδιο διευθέτησης του χώρου σύμφωνα με τα κριτήρια του παρόντος διατάγματος, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων του άρθρου 14.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Η A.M.A., εταιρία που ανήκει στον Δήμο της Ρώμης (Ιταλία), είναι παραχωρησιούχος της δραστηριότητας αποκομιδής, μεταφοράς, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και διάθεσης των αστικών αποβλήτων εντός των ορίων του δήμου αυτού.

17 Δυνάμει σύμβασης της 26ης Ιανουαρίου 1996, η A.M.A. ανέθεσε στην Co.La.Ri., έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005, τη δραστηριότητα διάθεσης των στερεών αστικών αποβλήτων διά υγειονομικής ταφής στον χώρο της Malagrotta. Βάσει της εν λόγω σύμβασης, η A.M.A. είναι «κάτοχος» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ν', της οδηγίας 1999/31, ενώ η Co.La.Ri. είναι «φορέας εκμετάλλευσης» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο λ', της ίδιας οδηγίας. Όλα τα απόβλητα του Δήμου της Ρώμης εναποθηκεύθηκαν στον ΧΥΤΑ της Malagrotta έως την παύση της λειτουργίας του.

18 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 1999/31, η διάρκεια της μετέπειτα μέριμνας για τον χώρο της Malagrotta μετά την παύση της λειτουργίας του παρατάθηκε στα 30 έτη, αντί των 10 ετών που προέβλεπε αρχικώς η εν λόγω σύμβαση.

19 Με διαιτητική απόφαση, η A.M.A. υποχρεώθηκε να επιστρέψει στην Co.La.Ri. το ποσό των 76 391 533,29 ευρώ, λόγω των επιβαρύνσεων που συνεπαγόταν η υποχρέωσή της τελευταίας να διασφαλίσει τη μετέπειτα μέριμνα για τον ΧΥΤΑ για περίοδο τουλάχιστον 30 ετών. Η A.M.A. άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Corte d'appello di Roma (εφετείου Ρώμης, Ιταλία). Το τελευταίο επικύρωσε τη διαιτητική απόφαση, καθόσον έκρινε ότι οι διατάξεις της οδηγίας 1999/31 είχαν εφαρμογή σε όλους τους ΧΥΤΑ που βρίσκονταν ήδη εν λειτουργία κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του νομοθετικού διατάγματος 36/2003. Η A.M.A. άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Corte d'appello di Roma (εφετείου Ρώμης).

20 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε το Corte d'appello di Roma (εφετείο Ρώμης) σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 1999/31, όπως των διατάξεων σχετικά με τις δαπάνες συντηρήσεως, στην περίπτωση υφιστάμενου ΧΥΤΑ όπως ο χώρος της Malagrotta. Κατά την A.M.A., το νομοθετικό διάταγμα 36/2003 προβλέπει απλώς, για τους υφιστάμενους ΧΥΤΑ, μεταβατική περίοδο, προφανώς για τη συμμόρφωσή τους, αλλά δεν αναφέρεται σε οικονομική επιβάρυνση συνδεόμενη με τη συντήρηση των εν λόγω ΧΥΤΑ μετά την ενδεχόμενη παύση λειτουργίας τους.

21 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, συναφώς, σχετικά με τη συμβατότητα, με το δίκαιο της Ένωσης, της υποχρέωσης του κατόχου να φέρει τα έξοδα που συνεπάγεται η μετέπειτα μέριμνα για τον ΧΥΤΑ μετά την παύση λειτουργίας του –κατά παράβαση των όρων που συμφωνήθηκαν συμβατικώς μεταξύ κατόχου και φορέα εκμετάλλευσης, κατά τους οποίους η διάρκεια της μετέπειτα μέριμνας περιοριζόταν σε 10 και όχι σε 30 έτη–, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που σχετίζονται με τα απόβλητα που εναποθηκεύθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του νομοθετικού διατάγματος 36/2003.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Corte suprema di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Ιταλία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Είναι σύμφωνη με τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας [1999/31] η ερμηνεία του εφετείου περί αναδρομικής εφαρμογής των άρθρων 15 και 17 του νομοθετικού διατάγματος 36/2003, με τα οποία μεταφέρονται στο εθνικό δίκαιο οι ως άνω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, με αποτέλεσμα να υπόκεινται άνευ προϋποθέσεων στις επιβαλλόμενες υποχρεώσεις οι υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής που διαθέτουν ήδη άδεια λειτουργίας, ιδίως κατά το μέρος που θεσπίζεται παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας από δέκα σε τριάντα έτη;

2) Είναι, ειδικότερα, σύμφωνη –σε σχέση με το κανονιστικό περιεχόμενο των άρθρων 10 και 14 της οδηγίας [1999/31], τα οποία καλούν τα κράτη μέλη, αντιστοίχως, να "διασφαλίζουν ότι όλες οι δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας ενός χώρου υγειονομικής ταφής αποβλήτων, στις οποίες περιλαμβάνεται, στο μέτρο του δυνατού, το κόστος της χρηματοοικονομικής ή ισοδύναμης εγγύησης που αναφέρεται στο άρθρο 8, στοιχείο α', σημείο iv, καθώς και το κατ' εκτίμηση κόστος της παύσης λειτουργίας του χώρου και της μετέπειτα φροντίδας για τον χώρο αυτό για χρονική περίοδο τουλάχιστον τριάντα ετών, καλύπτονται από την τιμή που χρεώνει ο φορέας εκμετάλλευσης για τη διάθεση οποιουδήποτε τύπου αποβλήτων στον εν λόγω χώρο", καθώς και να "λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίζουν [τη] συνέχιση της λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής για τους οποίους έχει χορηγηθεί άδεια ή οι οποίοι λειτουργούν ήδη κατά τον χρόνο ενσωμάτωσης της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο"– με τα ως άνω άρθρα η ερμηνεία του εφετείου περί εφαρμογής των άρθρων 15 και 17 του νομοθετικού διατάγματος 36/2003 στους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής που διαθέτουν ήδη άδεια λειτουργίας, μολονότι, κατά την εφαρμογή των επιβαλλόμενων υποχρεώσεων, όσον αφορά και τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής, το άρθρο 17 περιορίζει τα μέτρα εφαρμογής απλώς στην πρόβλεψη μεταβατικής περιόδου και δεν περιέχει κανένα μέτρο που να σκοπεί στην άμβλυνση των οικονομικών επιπτώσεων της παρατάσεως για τον "κάτοχο";

3) Είναι, επίσης, σύμφωνη με τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας [1999/31] η ερμηνεία του εφετείου περί εφαρμογής των ως άνω άρθρων 15 και 17 του νομοθετικού διατάγματος 36/2003 στους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής που διαθέτουν ήδη άδεια λειτουργίας επίσης όσον αφορά τις οικονομικές επιβαρύνσεις που απορρέουν από τις επιβαλλόμενες υποχρεώσεις και, ειδικότερα, από την παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας από δέκα σε τριάντα έτη, με αποτέλεσμα να βαρύνεται με τις εν λόγω επιβαρύνσεις ο "κάτοχος" και να νομιμοποιείται, ως εκ τούτου, η επί τα χείρω για αυτόν μεταβολή των τιμών που ορίστηκαν με τις συμβάσεις που διέπουν τη δραστηριότητα της διαθέσεως αποβλήτων;

4) Είναι, τέλος, σύμφωνη με τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας [1999/31] η ερμηνεία του εφετείου περί εφαρμογής των ως άνω άρθρων 15 και 17 του νομοθετικού διατάγματος 36/2003 στους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής που διαθέτουν ήδη άδεια λειτουργίας επίσης όσον αφορά τις οικονομικές επιβαρύνσεις που απορρέουν από τις επιβαλλόμενες υποχρεώσεις και, ειδικότερα, από την παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας από δέκα σε τριάντα έτη, ερμηνεία βάσει της οποίας κρίθηκε ότι –για τον προσδιορισμό των εν λόγω επιβαρύνσεων– δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο τα απόβλητα που πρόκειται να παραδοθούν από της ενάρξεως ισχύος των διατάξεων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, αλλά και εκείνα που έχουν ήδη παραδοθεί;»

Επί του παραδεκτού της αίτησης προδικαστικής αποφάσεως

23 Η Co.La.Ri. ισχυρίζεται ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη.

24 Διατείνεται ότι τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα είναι αλυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και έχουν διευθετηθεί καθότι οι λόγοι αναιρέσεως κρίθηκαν απαράδεκτοι. Συγκεκριμένα, κατά την Co.La.Ri., η υποχρέωσή της να φέρει τα έξοδα για τη μετέπειτα μέριμνα για τον ΧΥΤΑ της Malagrotta μετά την παύση λειτουργίας του δεν αμφισβητήθηκε επί της ουσίας ενώπιον του Corte d'appello di Roma (εφετείου Ρώμης) και, ως εκ τούτου, καλύπτεται από το δεδικασμένο.

25 Η Co.La.Ri. ισχυρίζεται επίσης ότι το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει τους νομικούς λόγους που δικαιολογούν την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο και προβάλλει ότι δεν υπάρχουν, για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, πραγματικές αποκλίσεις ως προς την ερμηνεία των επίμαχων στην κύρια δίκη διατάξεων.

26 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ θεσπίζει διαδικασία απευθείας συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των δικαστηρίων των κρατών μελών. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η οποία στηρίζεται στη σαφή διάκριση των λειτουργιών μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, κάθε εκτίμηση των επίμαχων πραγματικών περιστατικών εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου, στο οποίο εναπόκειται να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο, ενώ το Δικαστήριο είναι αρμόδιο αποκλειστικώς να αποφαίνεται επί της ερμηνείας ή του κύρους των νομοθετημάτων της Ένωσης, με βάση τα πραγματικά περιστατικά που του εκθέτει ο εθνικός δικαστής (απόφαση της 16ης Ιουνίου 2015, Gauweiler κ.λπ., C-62/14, EU:C:2015:400, σκέψη 15 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

27 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλονται από τα εθνικά δικαστήρια θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή, το δε Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί των ερωτημάτων αυτών μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσης ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα (πρβλ. απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, Wightman κ.λπ., C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

28 Εν προκειμένω, το Corte suprema di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) εκθέτει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως τους λόγους για τους οποίους ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας 1999/31, καθώς και να αποσαφηνίσει τους κανόνες που προβλέπει η οδηγία αυτή.

29 Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει, στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς αφορώσας το κόστος της παύσης λειτουργίας ενός ΧΥΤΑ και της μετέπειτα μέριμνας για αυτόν, το περιεχόμενο και την έκταση των υποχρεώσεων που ενδεχομένως απορρέουν από τις εν λόγω διατάξεις της οδηγίας 1999/31 και βαρύνουν το οικείο κράτος μέλος, τον φορέα εκμετάλλευσης του ΧΥΤΑ και τον κάτοχο των αποβλήτων, καθώς και το αν τα μέτρα μεταφοράς της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη είναι συμβατά προς τις ανωτέρω διατάξεις της, όπερ σημαίνει ότι η παρούσα απόφαση έχει συγκεκριμένες συνέπειες για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

30 Επομένως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή και, κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

31 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας 1999/31 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε ερμηνεία εθνικής διάταξης κατά την οποία ένας ΧΥΤΑ που ήταν εν λειτουργία κατά τον χρόνο μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να υπόκειται στις απορρέουσες από την οδηγία υποχρεώσεις, και ιδίως στην παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας για τον συγκεκριμένο ΧΥΤΑ, χωρίς να χρειάζεται να γίνεται διάκριση ανάλογα με την ημερομηνία εναποθήκευσης των αποβλήτων ούτε να προβλέπονται μέτρα για τον περιορισμό των οικονομικών επιπτώσεων της παράτασης έναντι του κατόχου των αποβλήτων.

32 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 της οδηγίας 1999/31, ο γενικός στόχος της είναι, μέσω αυστηρών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων για τα απόβλητα και τους ΧΥΤΑ, ο καθορισμός μέτρων, διαδικασιών και κατευθύνσεων για την κατά το δυνατόν πρόληψη ή μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ειδικότερα δε της ρύπανσης των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων, του εδάφους και της ατμόσφαιρας και των επιπτώσεων σε όλο το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς και οποιουδήποτε κινδύνου προκύπτει για την υγεία του ανθρώπου από την υγειονομική ταφή των αποβλήτων καθ όλο τον κύκλο ζωής του ΧΥΤΑ.

33 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 1999/31 προβλέπει ότι αυτή εφαρμόζεται σε κάθε ΧΥΤΑ, τον οποίο ορίζει, στο άρθρο 2, στοιχείο ζ', ως τον χώρο διάθεσης αποβλήτων για την απόθεσή τους επί ή εντός του εδάφους ή υπογείως.

34 Όπως προκύπτει εξάλλου από την αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας 1999/31, οι ΧΥΤΑ που έχουν παύσει να λειτουργούν πριν από την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεών της περί διαδικασίας παύσης λειτουργίας. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 18, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 19 της ίδιας οδηγίας, τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες εθνικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς αυτήν το αργότερο δύο έτη από τις 16 Ιουλίου 1999.

35 Επομένως, μόνον οι ΧΥΤΑ των οποίων η λειτουργία είχε ήδη παύσει πριν από την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας 1999/31 στην εσωτερική έννομη τάξη, το αργότερο δε στις 16 Ιουλίου 2001, δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εν λόγω οδηγία όσον αφορά την παύση λειτουργίας τους. Τούτο δεν ισχύει στην περίπτωση του ΧΥΤΑ της Malagrotta, ο οποίος εξακολουθούσε να λειτουργεί κατά την ανωτέρω ημερομηνία, γεγονός που δεν αμφισβητούν οι διάδικοι της κύριας δίκης.

36 Διευκρινίζεται συναφώς ότι, βάσει του άρθρου 14 της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν μέτρα ώστε οι έχοντες άδεια ή οι ευρισκόμενοι εν λειτουργία κατά την ίδια αυτή ημερομηνία ΧΥΤΑ να μπορούν να εξακολουθούν να λειτουργούν μόνον εφόσον όλα τα προβλεπόμενα από το

άρθρο αυτό μέτρα εφαρμόζονταν το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο στις 16 Ιουλίου 2009 (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-454/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:117, σκέψη 35).

37 Όπως προκύπτει από την ως άνω νομολογία του Δικαστηρίου, το εν λόγω άρθρο καθιερώνει μεταβατικό καθεστώς παρέκκλισης, με σκοπό τη συμμόρφωση των ΧΥΤΑ αυτών με τις νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις (πρβλ. αποφάσεις της 9ης Απριλίου 2014, Ville d'Ottignies-Louvain-la-Neuve κ.λπ., C-225/13, EU:C:2014:245, σκέψεις 33 και 34, και της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-454/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:117, σκέψη 36).

38 Επιπλέον, το άρθρο 14, στοιχείο β', της οδηγίας 1999/31 επιβάλλει, αφενός, στις αρμόδιες αρχές να λαμβάνουν οριστική απόφαση σχετικά με τη συνέχιση της εκμετάλλευσης βάσει ενός σχεδίου διευθέτησης και της εν λόγω οδηγίας και, αφετέρου, στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παύσει το συντομότερο δυνατόν η λειτουργία των χώρων που δεν είχαν λάβει άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-454/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:117, σκέψη 37).

39 Το άρθρο 14, στοιχείο γ', της οδηγίας 1999/31 προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι, βάσει του εγκεκριμένου σχεδίου διευθέτησης του χώρου, οι αρμόδιες αρχές χορηγούν άδεια για την εκτέλεση των αναγκαίων έργων και καθορίζουν μεταβατική περίοδο για την ολοκλήρωση του σχεδίου, διευκρινίζοντας ότι όλοι ανεξαιρέτως οι υφιστάμενοι ΧΥΤΑ πρέπει να τηρούν τις απαιτήσεις της οδηγίας αυτής, εξαιρουμένων εκείνων του παραρτήματος Ι, σημείο 1, πριν από τις 16 Ιουλίου 2009 (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-454/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:117, σκέψη 38).

40 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 1999/31 δεν επιδέχεται ερμηνεία υπό την έννοια ότι αποκλείει τους υφιστάμενους ΧΥΤΑ από την εφαρμογή άλλων διατάξεων της οδηγίας αυτής.

41 Όσον αφορά, ειδικότερα, τους ΧΥΤΑ οι οποίοι διέθεταν άδεια ή ήταν εν λειτουργία κατά την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας 1999/31 στην εσωτερική έννομη τάξη και των οποίων η λειτουργία έπαυσε μεταγενέστερα, όπως ο ΧΥΤΑ της Malagrotta, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτοί οφείλουν να τηρούν τις επιταγές του άρθρου 13 της οδηγίας αυτής, σχετικά με τη διαδικασία παύσης λειτουργίας και μετέπειτα μέριμνας.

42 Οι υποχρεώσεις μετέπειτα μέριμνας για τον χώρο μετά την παύση λειτουργίας του, τις οποίες επιβάλλει το άρθρο 13, στοιχείο γ', της οδηγίας 1999/31, ισχύουν το αργότερο κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου. Ο φορέας εκμετάλλευσης οφείλει, επομένως, να μεριμνά για τη συντήρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του ΧΥΤΑ μετά την παύση λειτουργίας του, καθ όλη τη διάρκεια που η αρμόδια αρχή κρίνει αναγκαία, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο ο ΧΥΤΑ αυτός ενδέχεται να ενέχει κινδύνους.

43 Η ανωτέρω διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 10 της οδηγίας αυτής, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη διασφαλίζουν ότι το κατ εκτίμηση κόστος της παύσης λειτουργίας του χώρου και της μετέπειτα μέριμνας για χρονική περίοδο τουλάχιστον 30 ετών καλύπτεται από την τιμή που χρεώνει ο φορέας εκμετάλλευσης για τη διάθεση οποιουδήποτε τύπου αποβλήτων στον εν λόγω ΧΥΤΑ.

44 Το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου αυτού, το οποίο επιβάλλει με σαφείς όρους στα κράτη μέλη συγκεκριμένη υποχρέωση αποτελέσματος που δεν υπόκειται σε καμία αίρεση όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα τον οποίο ορίζει. Πράγματι, η διάταξη αυτή επιτάσσει τη λήψη μέτρων από τα κράτη μέλη ώστε να εξασφαλίζεται ότι η τιμή που χρεώνεται για τη διάθεση αποβλήτων με τη μέθοδο της υγειονομικής ταφής αποβλήτων να καθορίζεται κατά τρόπον ώστε να καλύπτει όλες τις δαπάνες οργανώσεως και λειτουργίας του ΧΥΤΑ. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η

διάταξη αυτή δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη καμία συγκεκριμένη μέθοδο όσον αφορά τη χρηματοδότηση του κόστους των ΧΥΤΑ (απόφαση της 24ης Μαΐου 2012, Amia, C-97/11, EU:C:2012:306, σκέψεις 34 και 35).

45 Εκ των ανωτέρω προκύπτει, πρώτον, ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 10, 13 και 14 της οδηγίας 1999/31, ο φορέας εκμετάλλευσης ενός ΧΥΤΑ που ήταν εν λειτουργία κατά την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να υποχρεούται να διασφαλίζει, επί 30 τουλάχιστον έτη, τη συντήρηση του ΧΥΤΑ μετά την παύση λειτουργίας του.

46 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία της ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφίας προκύπτει ότι η υποχρέωση της Co.La.Ri. να μεριμνά για τον ΧΥΤΑ της Malagrotta απορρέει, εν τέλει, από το σχέδιο διευθέτησης, το οποίο καταρτίστηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14 της οδηγίας 1999/31 και του άρθρου 17 του νομοθετικού διατάγματος 36/2003, και εγκρίθηκε από την αρμόδια αρχή. Συνεπεία του σχεδίου αυτού, η Co.La.Ri. ανέλαβε όλες τις υποχρεώσεις μετέπειτα μέριμνας για τον ΧΥΤΑ της Malagrotta για το ελάχιστο χρονικό διάστημα που επιβάλλει η οδηγία, ήτοι για 30 έτη, αντί για τα αρχικώς προβλεφθέντα 10 έτη.

47 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα αν, όσον αφορά την εφαρμογή των ανωτέρω υποχρεώσεων, πρέπει να γίνει διάκριση αναλόγως της ημερομηνίας παραλαβής των αποβλήτων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία 1999/31 δεν προβλέπει διαφορετική εφαρμογή των εν λόγω υποχρεώσεων αναλόγως του αν τα απόβλητα παρελήφθησαν και εναποθηκεύθηκαν πριν ή μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη ούτε ανάλογα με τη θέση της εναποθήκευσης των αποβλήτων εντός του ΧΥΤΑ. Όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 10 της οδηγίας 1999/31, η υποχρέωση μετέπειτα μέριμνας για έναν ΧΥΤΑ μετά την παύση λειτουργίας του επί τουλάχιστον 30 έτη αφορά, εν γένει, τη διάθεση κάθε είδους αποβλήτων στον εν λόγω ΧΥΤΑ.

48 Ως εκ τούτου, με γνώμονα τον σκοπό της οδηγίας 1999/31, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η υποχρέωση μετέπειτα μέριμνας για έναν ΧΥΤΑ ισχύει, για τα μεν απόβλητα που εναποθηκεύθηκαν εκεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη, για χρονικό διάστημα 10 ετών, ενώ για τα απόβλητα που εναποθηκεύθηκαν στον ΧΥΤΑ μετά την εκπνοή της προθεσμίας αυτής ισχύει για περίοδο 30 ετών.

49 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η υποχρέωση μετέπειτα μέριμνας για τον χώρο επί τουλάχιστον 30 έτη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 της οδηγίας 1999/31, ισχύει ανεξαρτήτως της ημερομηνίας κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η υγειονομική ταφή των αποβλήτων. Επομένως, η υποχρέωση αυτή αφορά, κατ' αρχήν, το σύνολο του οικείου ΧΥΤΑ.

50 Τρίτον, όσον αφορά τις οικονομικές συνέπειες από τον ορισμό ή την παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας για τον ΧΥΤΑ σε τουλάχιστον 30 έτη, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 10 της οδηγίας 1999/31 απαιτεί, όπως προκύπτει επίσης από την αιτιολογική σκέψη 29 της οδηγίας αυτής, να λαμβάνουν τα κράτη μέλη μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η τιμή που ζητείται για τη διάθεση των αποβλήτων με υγειονομική ταφή καθορίζεται κατά τρόπον ώστε να καλύπτει το σύνολο των δαπανών που συνδέονται με τη δημιουργία και την εκμετάλλευση του ΧΥΤΑ (αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 2010, Pontina Ambiente, C-172/08, EU:C:2010:87, σκέψη 35, και της 24ης Μαΐου 2012, Amia, C-97/11, EU:C:2012:306, σκέψη 34). Όπως δε επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών της, στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνεται το κατ' εκτίμηση κόστος της παύσης λειτουργίας του χώρου και της μετέπειτα μέριμνας για αυτόν επί χρονική περίοδο τουλάχιστον 30 ετών.

51 Η απαίτηση αυτή αποτελεί έκφραση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», η οποία συνεπάγεται, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο στο πλαίσιο της οδηγίας 75/442 και της οδηγίας 2006/12/ΕΚ, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ 2006, L 114, σ. 9), ότι το κόστος της διαθέσεως των αποβλήτων πρέπει να βαρύνει τους κατόχους τους. Η εφαρμογή της αρχής αυτής εξυπηρετεί τον σκοπό της οδηγίας 1999/31 ο οποίος, κατά το

άρθρο 1, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, συνίσταται στην ικανοποίηση των επιταγών της οδηγίας 75/442, ιδίως δε του άρθρου 3 της τελευταίας αυτής οδηγίας που επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή της πρόληψης ή της μείωσης της παραγωγής αποβλήτων (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, Pontina Ambiente, C-172/08, EU:C:2010:87, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Το Δικαστήριο διαπίστωσε εξάλλου ότι στο παρόν στάδιο εξέλιξης του δικαίου της Ένωσης δεν υφίσταται καμία κανονιστική ρύθμιση, θεσπισθείσα βάσει του άρθρου 192 ΣΛΕΕ, η οποία να επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένη μέθοδο ως προς τη χρηματοδότηση του κόστους αυτού, οπότε η χρηματοδότηση μπορεί, κατ' επιλογήν του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, να διασφαλίζεται αδιακρίτως, με φόρο, με τέλος ή με οιονδήποτε άλλο τρόπο (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, Futura Immobiliare κ.λπ., C-254/08, EU:C:2009:479, σκέψη 48, και της 25ης Φεβρουαρίου 2010, Pontina Ambiente, C-172/08, EU:C:2010:87, σκέψη 33).

53 Επομένως, όποιοι και αν είναι οι εθνικοί κανόνες που διέπουν τους ΧΥΤΑ, οι κανόνες αυτοί πρέπει να εξασφαλίζουν ότι το σύνολο του κόστους λειτουργίας ενός τέτοιου χώρου πρέπει πράγματι να βαρύνει τους κατόχους των αποβλήτων που τα αποθέτουν στους ΧΥΤΑ προς διάθεση. Συγκεκριμένα, το να επωμιστεί ο φορέας εκμετάλλευσης τέτοιες επιβαρύνσεις θα έχει ως συνέπεια την επιβάρυνσή του με το κόστος διαθέσεως αποβλήτων τα οποία δεν δημιούργησε, αλλά των οποίων απλώς εξασφαλίζει τη διάθεση στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του ως παρέχοντος υπηρεσίες (πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, Pontina Ambiente, C-172/08, EU:C:2010:87, σκέψεις 37 και 38).

54 Η ως άνω ερμηνεία συνάδει με την υποχρέωση αποτροπής ή περιορισμού, κατά το μέτρο του δυνατού, των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όπως αυτή απορρέει από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεών της, καίτοι η οδηγία 1999/31 δεν μνημονεύει ρητώς την αρχή αυτή σε σχέση με το άρθρο 10, εντούτοις, βάσει του άρθρου 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, πρόκειται περί θεμελιώδους αρχής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης που πρέπει επομένως να λαμβάνεται οπωσδήποτε υπόψη κατά την ερμηνεία της νομοθεσίας αυτής.

55 Επομένως, μολονότι το οικείο κράτος μέλος οφείλει, βάσει του άρθρου 10 της οδηγίας 1999/31, να έχει λάβει μέτρα για να διασφαλίσει ότι η τιμή που ζητείται για τη διάθεση των αποβλήτων που εναποτίθενται σε ΧΥΤΑ καθορίζεται κατά τρόπον ώστε να καλύπτει, μεταξύ άλλων, το σύνολο των δαπανών που σχετίζονται με την παύση λειτουργίας ενός ΧΥΤΑ και τη μετέπειτα μέριμνα για αυτόν, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, η διάταξη αυτή δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στο κράτος μέλος να λάβει μέτρα για τον περιορισμό των οικονομικών επιπτώσεων που θα είχε εις βάρος του κατόχου των αποβλήτων ενδεχόμενη παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας για τον οικείο ΧΥΤΑ.

56 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι παραβιάστηκαν οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της μη αναδρομικότητας του νόμου επειδή παρατάθηκε η περίοδος μετέπειτα μέριμνας για τους ΧΥΤΑ χωρίς να ληφθούν υπόψη η ημερομηνία εναποθήκευσης των αποβλήτων και χωρίς να περιορισθούν οι οικονομικές επιπτώσεις έναντι του κατόχου των αποβλήτων, από πάγια νομολογία προκύπτει, βεβαίως, ότι οι ουσιαστικοί κανόνες του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, ως έχοντες εφαρμογή επί καταστάσεων που έχουν ήδη διαμορφωθεί προ της έναρξης της ισχύος τους μόνον εφόσον προκύπτει σαφώς από το γράμμα τους, τους σκοπούς ή την οικονομία τους ότι πρέπει να τους αναγνωριστεί αναδρομική ισχύς (απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, Textilis, C-21/18, EU:C:2019:199, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

57 Πρέπει ωστόσο να υπομνησθεί ότι ένας νέος κανόνας δικαίου έχει εφαρμογή από της έναρξης ισχύος της πράξης με την οποία θεσπίζεται και, μολονότι δεν εφαρμόζεται επί των εννόμων καταστάσεων οι οποίες γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν οριστικώς υπό το κράτος του προγενέστερου νόμου, εφαρμόζεται εντούτοις στα μελλοντικά τους αποτελέσματα, καθώς και στις νέες έννομες καταστάσεις.

Το αντίθετο ισχύει, υπό την επιφύλαξη της αρχής της μη αναδρομικότητας των νομικών πράξεων, μόνο σε περίπτωση που ο νέος αυτός κανόνας συνοδεύεται από ειδικές διατάξεις οι οποίες καθορίζουν συγκεκριμένα τις προϋποθέσεις διαχρονικής του εφαρμογής (πρβλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2015, Επιτροπή κατά Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

58 Όπως όμως επισημάνθηκε στις σκέψεις 34 και 35 της παρούσας αποφάσεως, ο προβλεπόμενος στο άρθρο 10 της οδηγίας 1999/31 ορισμός της διάρκειας μετέπειτα μέριμνας για έναν ΧΥΤΑ σε τουλάχιστον 30 έτη δεν αφορά τους ΧΥΤΑ που έχουν παύσει τη λειτουργία τους πριν από την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη. Επομένως, δεν αφορά τις νομικές καταστάσεις που γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν οριστικώς πριν από την ημερομηνία αυτή και, ως εκ τούτου, δεν έχει αναδρομική ισχύ. Αντιθέτως, συνιστά, τόσο έναντι του φορέα εκμετάλλευσης του εν λόγω ΧΥΤΑ όσο και έναντι του κατόχου των αποβλήτων που έχουν εναποθηκευθεί σε αυτόν, περίπτωση εφαρμογής νέου κανόνα στα μελλοντικά αποτελέσματα κατάστασης γεννηθείσας υπό το κράτος παλαιότερου κανόνα.

59 Εν προκειμένω, ο ΧΥΤΑ της Malagrotta ήταν εν λειτουργία κατά την ημερομηνία μεταφοράς της προμνησθείσας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη, η δε παύση λειτουργίας του πραγματοποιήθηκε υπό το κράτος της οδηγίας αυτής.

60 Πρέπει να προστεθεί ότι το κατ εκτίμηση κόστος της συντήρησης ενός χώρου μετά την παύση λειτουργίας του, κατά την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας 1999/31, πρέπει να συνδέεται πράγματι με τις επιπτώσεις που θα μπορούσαν να έχουν στο περιβάλλον τα απόβλητα που διατίθενται σε συγκεκριμένο ΧΥΤΑ. Συναφώς, θα πρέπει να αξιολογούνται όλα τα κρίσιμα στοιχεία αναφορικά με την ποσότητα και το είδος των αποβλήτων που βρίσκονται στον ΧΥΤΑ και τα οποία μπορεί να προκύψουν κατά την περίοδο μετέπειτα μέριμνας.

61 Προκειμένου να καθοριστεί το κόστος μετέπειτα μέριμνας για έναν ΧΥΤΑ σε επίπεδο που να ανταποκρίνεται κατά τρόπο αποτελεσματικό και αναλογικό προς τον σκοπό του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 1999/31, ήτοι τον περιορισμό του κινδύνου που μπορεί να ενέχει ο ΧΥΤΑ για το περιβάλλον, πρέπει κατά την αξιολόγηση αυτή να λαμβάνονται υπόψη επίσης οι δαπάνες στις οποίες έχει ήδη υποβληθεί ο κάτοχος καθώς και το κατ εκτίμηση κόστος για τις υπηρεσίες που θα παράσχει ο φορέας εκμετάλλευσης.

62 Εν προκειμένω, το ποσό που η Co.La.Ri. δικαιούται να ζητήσει από την A.M.A πρέπει να καθοριστεί λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 60 και 61 ανωτέρω και, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 1999/31, παρατέθηκαν στο σχέδιο διευθέτησης του χώρου που υποβλήθηκε στην αρμόδια αρχή. Επιπλέον, το ύψος του ποσού αυτού πρέπει να καθοριστεί κατά τρόπον ώστε να καλύπτει αποκλειστικά την αύξηση του κόστους συντήρησης που συνεπάγεται η παράταση κατά 20 έτη της διάρκειας της μετέπειτα μέριμνας για τον οικείο ΧΥΤΑ, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

63 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας 1999/31 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ερμηνεία εθνικής διάταξης κατά την οποία ένας ΧΥΤΑ που ήταν εν λειτουργία κατά τον χρόνο μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να υπόκειται στις απορρέουσες από την οδηγία υποχρεώσεις, και ιδίως στην παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας για τον συγκεκριμένο ΧΥΤΑ, χωρίς να χρειάζεται να γίνεται διάκριση ανάλογα με την ημερομηνία εναποθήκευσης των αποβλήτων ούτε να προβλέπονται μέτρα για τον περιορισμό των οικονομικών επιπτώσεων της παράτασης έναντι του κατόχου των αποβλήτων.

Επί των δικαστικών εξόδων

64 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 10 και 14 της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ερμηνεία εθνικής διάταξης κατά την οποία ένας ΧΥΤΑ που ήταν εν λειτουργία κατά τον χρόνο μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να υπόκειται στις απορρέουσες από την εν λόγω οδηγία υποχρεώσεις, και ιδίως στην παράταση της περιόδου μετέπειτα μέριμνας για τον συγκεκριμένο ΧΥΤΑ, χωρίς να χρειάζεται να γίνεται διάκριση ανάλογα με την ημερομηνία εναποθήκευσης των αποβλήτων ούτε να προβλέπονται μέτρα για τον περιορισμό των οικονομικών επιπτώσεων της παράτασης έναντι του κατόχου των αποβλήτων.

(υπογραφές)